

December-January 2020, Volume 9, Issue 5

Assessment of the Nurse Image in Iranian Cinema

Mahsa Matbouei¹, Nayyereh Raiesdana^{2,3*}, Monir Nobahar^{2,3,4}, Mahdie Arian¹

1- PhD candidate in Nursing, Student Research Committee, School of Nursing and Midwifery, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

2- Faculty of Nursing and Midwifery of Nursing and Midwifery, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

3- Nursing Care Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

4- Social Determinants of Health Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

*Corresponding author: Nayyereh Raiesdana. Assistant professor. Faculty of Nursing and Midwifery. Nursing Care Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

Email: nr_dana@yahoo.com

Received: 5 Aug 2020

Accepted: 8 Nov 2020

Abstract

Introduction: Nursing is a profession that requires a positive view of society and governments for growth and excellence. Providing a distorted or populist image of the profession can have negative consequences for health care providers. This article aims to explain the image of nurses in Iranian cinema in the last three decades.

Methods: This content analysis study was conducted in 2019 in Semnan University of medical science on 16 Iranian cinema and television films using the researcher-made checklist and was evaluated in three time periods of the 1990s, 2000s and 2010s. Content analysis of selected movies was performed based on a three-step Myring method (summarizing, clarifying and structuring).

Results: Most of the films reviewed in each of the three decades were belonged to social genre, with superpowers playing the role of all the portrayed nurses in the 1990s, while none of them were superstars in the next two decades. Most of the nurses that portrayed in these films were young and gradually, over the course of three decades, the marital status of nurses changed from unmarried to single. Also, the nature of the majority of works that provided by nurses over a three-decade period, ranged from the specialized to the non- special work.

Conclusions: Depiction a scientific and accurate picture of the nurse and nursing practices in the films of the three decades under review has not a good progress and nurses have been involved in role stereotypes. Magnifying features such as female gender, celibacy, youth and inappropriate appearance of nurses and playing unprofessional roles that seen in the examined films, can perpetuate the society's incorrect stereotypes of nursing that require correction.

Keywords: Media, Movie, Nurse, Nursing profession, Nurse Image.

بررسی تصویر پرستار در سینمای ایران

مهسا مطبوعی^۱، نیره رئیس دانا^{۲،۳*}، منیر نوبهار^{۳،۴}، مهدیه آرین^۱

۱- دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 ۲- دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 ۳- مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 ۴- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
 *نویسنده مسئول: نیره رئیس دانا، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.

ایمیل: nr_dana@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۵/۱۵

چکیده

مقدمه: پرستاری حرفه ای است که برای رشد و تعالی به دیدگاه مثبت جامعه و دولتها نیاز دارد. ارائه تصویر مخدوش یا عوام پسندانه از این حرفه می تواند پی آمدهای منفی برای خدمات گیرندگان سلامت به دنبال داشته باشد. این مقاله با هدف تبیین تصویر پرستاران در آثار سینمایی ایران در سه دهه اخیر، انجام شده است.

روش کار: این یک مطالعه از نوع تحلیل محتوای کیفی است که در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی سمنان بر روی ۱۶ فیلم سینمایی و تلویزیونی تولید داخل با استفاده از چکلیست پژوهشگر ساخته انجام و در سه بازه زمانی دهه ۱۳۷۰، دهه ۱۳۸۰ و دهه ۱۳۹۰ بر اساس روش سه مرحله ای مایرینگ (خلاصه کردن، شفاف سازی و ساختار بندی) تحلیل محتوای فیلم های سینمایی منتخب انجام شد

یافته ها: اکثریت فیلمهای مورد بررسی در هر سه دهه از نظر موضوعی به ژانر اجتماعی تعلق داشتند. در دهه هفتاد، نقش تمامی شخصیت های پرستاری به تصویر کشیده شده را سوپرستارها برعهده داشتند، در حالی که در دو دهه بعدی هیچیک از این شخصیت ها سوپرستار نبودند. اکثریت پرستاران در این فیلمها از رده سنی جوانی بوده و به تدریج در طی سه دهه وضعیت تاهل پرستاران از حالت متاهل به نامشخص و مجرد تغییر یافته بود. همچنین ماهیت کاری که پرستاران ارائه می دادند در طی سه دهه از اکثریت تخصصی به اکثریت غیرتخصصی به تصویر کشیده شده بود.

نتیجه گیری: ارائه تصویر علمی و صحیح از پرستار و عملکردهای پرستاری در فیلمهای سه دهه مورد بررسی پیشرفت مناسبی نداشته و پرستاران درگیر کلیشه های نقش بوده اند. بزرگنمایی ویژگی هایی چون جنسیت زنانه، تجرد، جوانی و ظاهر نامناسب پرستاران و ایفای نقش های غیرحرفه ای که در فیلمهای بررسی شده مشاهده شد، می تواند موجب تدویم کلیشه های ناصحیح جامعه از پرستاری باشد که نیاز به اصلاح دارد.

کلید واژه ها: رسانه، فیلم، پرستار، حرفه پرستاری، سیمای پرستار.

مقدمه

عمومی به این حرفه، احساس هویت در پرستاران، رضایت و فرسودگی شغلی از اهمیت زیادی برخوردار است [۱، ۳]. در واقع تصویر پرستاری به نقش و هویت پرستار گره خورده و ارائه این تصویر بسته به زمینه فرهنگی هر جامعه ای متفاوت است. در بستر و دیدگاه شغلی، پرستاری تمایل به انتقال یک تصویر حرفه ای دارد، که منجر به ایجاد و تقویت انگیزه، اعتماد و انتظارات برای پاسخگویی بهتر، در پرستاران شود که خود موجبات رضایت شغلی و انگیزه

تصویر پرستاری، یکی از مفاهیم چالش برانگیزی است که از دیرباز وجود داشته است و رسانه یکی از عوامل سازنده این مفهوم است [۱] پرستاری به عنوان حرفه ای مراقبتی و پرستاران به عنوان افرادی دلسوز و تحصیل کرده، تحت الشعاع گزارش های منفی قرار گرفته است [۲]. تصویر عمومی جامعه از حرفه پرستاری برای جذب و نگهداری افراد در این حرفه، تخصیص منابع به این حرفه، اعتماد

دارند. بنابراین لازم است که برای ارائه یک تصویر اصولی، استاندارد و مطابق با چارچوب حرفه ای دقت کافی داشته باشند، چرا که نمایش دادن غیر واقعی و اغراق آمیز از آن حرفه می تواند تبعات جبران ناپذیری را به دنبال داشته باشد. ورعی و همکاران (۲۰۱۲) اذعان دارند که پرستاران باید با نشان دادن اخلاقیات و روابط بین حرفه ای مناسب و قدرت علمی خود سعی در ارائه تصویری در شأن و منزلت حرفه پرستاری داشته باشند تا هم تصویر ساخته شده در رسانه ها و هم تصویر عمومی شکل گرفته در ذهن مردم اصلاح شود [۱۰].

پرستاری حرفه ای است که به طور مستقیم با آحاد مختلف جامعه در ارتباط است و برای جذب نیروی انسانی و حفظ آنها نیاز به انگیزش و تقویت جایگاه اجتماعی دارد. هر ساله فیلمهای زیادی ساخته می شود که پرستار به نوعی در آنها حضور دارد و در سالیان اخیر ادعا می شود که در ساخت این فیلمها از نظریات کارشناسان در این رابطه استفاده شده است اما از آنجایی که تاکنون پژوهشی در رابطه با رایجه تصویر پرستار در فیلمهای سینمایی انجام نشده است، اطلاعاتی از سیمای پرستار در فیلمهای ایرانی ساخته شده در دست نیست. لذا این پژوهش با هدف تعیین سیمای رایجه شده از پرستاران در فیلمهای سینمایی ایرانی ساخته شده در سه دهه اخیر انجام شده است.

روش کار

این پژوهش از نوع تحلیل محتوای کیفی است که در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام شد. در راستای هدف پژوهش، " تعیین سیمای رایجه شده از پرستاران در فیلمهای سینمایی ایرانی ساخته شده در سه دهه اخیر "، یک مطالعه کیفی از نوع تحلیل محتوا با انجام شد. تحلیل محتوا یکی از روش های تحلیل مطالعات کیفی است که به وسیله آن داده ها خلاصه، توصیف و تفسیر می گردند و روشی مناسب برای بررسی تجارب و نگرش افراد نسبت به موضوعی خاص است. این روش از پژوهش کیفی با رویکردهای گوناگون به صورت گسترده برای تفسیر محتوای کار گرفته می شود [۱۱]. با توجه به هدف پژوهش در مطالعه حاضر واحدهای تحلیل شامل ۱۶ فیلم سینمایی از فیلمهای ساخته شده در ایران با ژانرهای اجتماعی، جنایی، خانوادگی، جنگی، دفاع مقدس، کمدی و عاشقانه بود که بر اساس جستجوی موضوعی فیلمها و با استفاده از واژگان کلیدی انگلیسی و فارسی پرستار (Nurse) و رسانه (Media)، فیلم (Film & Movie)، در اینترنت

کاری را فراهم سازد [۴]. پرستاری از جمله مشاغل است که امروزه زیر بنای چگونگی ارائه تصویر آن، از لحاظ اجتماعی و فرهنگی ساخته شده است و ارائه تصویری دقیق و صحیح از پرستاران و نقش آنها، در همه رسانه ها امری ضروری است [۵]. تصویر پرستاری به این معنی است که پرستاران و دیگران چگونه پرستاری را درک می کنند. تصویر عمومی پرستاران بسیار متفاوت از تصویری است که خود پرستاران از حرفه پرستاری دارند و بیشتر مبتنی بر اولین برخورد است و ظاهر پرستار اغلب اولین چیزی است که در مورد پرستاران به نمایش گذاشته شده است [۶].

تصاویر متناقض و کلیشه ای از حرفه پرستاری خصوصاً در قرن ۲۱ نمایش داده شده است. نقش های کلیشه ای برای نمایش دادن این حرفه آسان و ساده است اما جای تعجب است که به چه دلیل کسانی که به نوعی از پرستاران تصویر سازی می کنند مانند نویسندگان، روزنامه نگاران، کارگردانان و یا مدیران تولید فیلم، نمایشنامه های تلویزیونی، برنامه های خبری و رسانه های چاپی از روشهای دقیق و علمی برای ارائه تصویر پرستاری به عموم بهره نمی گیرند [۴،۲].

رسانه ها با نمایاندن صحیح و اصولی چهره پرستاری در جوامع می توانند بر سیمای پرستاران هم در سطح فردی و هم در سطح حرفه ای اثرگذار باشند [۷]. تصویر غالبی که پرستاران از خود در مقایسه با پزشکان دیده اند تصویری کم ارزش و منفی است. افرادی که در حیطه غیر پزشکی بودند درباره تصویر پرستاری این گونه اظهار نظر کرده اند که پرستاران، خودمحور و بی دقت هستند و به حرف بیماران گوش نمی دهند و این در حالی است که در جایی دیگر گفته می شود که اگر تصویر عمومی پرستاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد، برای هویت بخشی به این حرفه مؤثر خواهد بود [۸]. خوشبختانه، با وجود این تصاویر منفی، نظرسنجی ها در کشورهای مختلف بعد از سالها نشان داده اند که پرستاران به عنوان گروهی از متخصص ترین افراد حرفه ای کشور باقی مانده اند. اکثر مردم می دانند که پرستاران، متخصص علم مراقبت هستند. اما تصورات توهم آمیز و غیر حرفه ای که از پرستاری نشان داده می شود منجر به رشد تفکر کلیشه ای در باره پرستاری شده است که هنوز هم می تواند صدمه و آسیب هایی را به بدنه این حرفه وارد نماید [۹].

رسانه های اجتماعی از جمله سینما و تلویزیون در ارائه تصویری حرفه ای و بعضاً غیر حرفه ای از مشاغل مختلف از زوایا و ابعاد و دیدگاههای متفاوت در جوامع نقش عمده ای را

پژوهش حاضر، از روش بازنگری ناظرین استفاده گردید و تشریح تحلیل ادراکی و ارتباطی از سوی مشاهده کنندگان فیلم ها و به منظور فراهم نمودن امکان ممیزی تصویر نمایش داده شده از پرستاران، به منظور افزایش تاییدپذیری پژوهش صورت گرفت. به این صورت عمل شد که فیلمها توسط سه نفر از مجریان طرح و به طور انفرادی مشاهده می شد و موارد مورد تناقض در طی جلسات سه نفره رفع ابهام و تصمیم گیری نهایی صورت گرفت. در مواردی که اختلاف نظر وجود داشت در جلسات حضوری با حضور کلیه اعضا، مورد توافق قرار گرفت همچنین سعی شد از روش نمونه گیری با حداکثر تنوع با انتخاب مشاهده فیلم های در سه دهه متفاوت به دست آید. نام فیلم های بررسی شده به ترتیب دهه ساخت عبارتند از: فیلم های دهه ۷۰: قرمز، شوکران، نسل سوخته. فیلم های دهه ۸۰: اتانازی، به نام پدر، رخساره، طلا و مس. فیلم های دهه ۹۰: دل بیقرار، مهمان داریم، گذر موقت، مرداد، امروز، آنچه مردان درباره زنان نمی دانند، خفگی، شانتاژ، هزارپا

یافته ها

نتایج بررسی ها نشان داد که در عنوان هیچیک از فیلمها در طی دهه های مورد بررسی از کلمه پرستار استفاده نشده بود. اسامی فیلمهای چنانچه در (جدول ۱) مشاهده می شود اکثریت فیلمها در سه دهه مورد بررسی، به ژانر اجتماعی تعلق داشته اند که یکی از پر مخاطب ترین ژانرها است. نتایج بررسی در خصوص سیمای ظاهری پرستاران در فیلم های مورد بررسی نشان داد که اکثر پرستاران زن و جوان بوده اند. سایر خصوصیات ظاهری به تصویر کشیده شده از پرستاران در (جدول ۲) نشان داده شده است. در (جدول ۳) نیز یافته ها در مورد سیمای شغلی پرستاری حاکی از آن بود که در دهه هفتاد، ۶۶٪ پرستاران در حال انجام کار تخصصی و در دهه نود، ۲۰٪ در حال انجام کار تخصصی به تصویر کشیده شده بودند. در حالیکه در دهه ۸۰ هیچیک از پرستاران در حال انجام کار تخصصی به تصویر کشیده نشده بودند. سایر سیمای شغلی پرستاران در فیلمهای مورد بررسی نیز در (جدول ۳) نشان داده شده است. نتایج بررسی رفتارهای به تصویر کشیده شده از پرستاران نشان داد که اکثریت رفتارهای پرستاران در هر سه دهه مورد بررسی مربوط به ارتباط خارج از حیطه کاری با سایرین به ترتیب با ۷۵٪ در دهه ۷۰، ۲۵٪ در دهه ۸۰ و ۴۴٪ در دهه ۹۰ بوده است. سیمای رفتاری نمایش داده شده توسط پرستاران در (جدول ۴) آورده شده است.

جستجو شدند و از بین فیلمهای یافت شده، در اینترنت و یا فیلمهایی که توسط دیگران با توجه به ارتباط موضوعی با پژوهش حاضر به مجریان طرح معرفی شده بودند، نسخه ای از فیلمهایی که دارای معیارهای ورود بودند، مورد بررسی قرار گرفتند. این معیارها شامل ساخت ایران بودن و سه بازه زمانی دهه ۷۰، ۸۰، ۹۰ با مد نظر قرار دادن این موضوع که در جریان فیلم نقش پرستار در تمام مفاهیمی که در فرهنگ جامعه ایرانی به آن اطلاق می گردد، ارائه شده باشد. عدم وجود هر کدام از این معیارها شرط کنار گذاشتن فیلم بود. بر اساس روش سه مرحله ای Myring (خلاصه کردن، شفاف سازی و ساختار بندی) تحلیل محتوای فیلم های سینمایی منتخب انجام شد. مایرینگ معتقد است در تحلیل محتوای کیفی هدف می تواند هر نوع ثبت ارتباط مانند رو نوشت مصاحبه ها یا مباحثه ها، دستور العمل های مشاهدات، فیلم های ویدئویی یا مستندات عمومی باشد. او مدلی از تحلیل محتوا را ایجاد نموده و سه روش تحلیل متمایز را مطرح نمود که بسته به سوال تحقیق می تواند به صورت مجزا یا همزمان مورد استفاده قرار گیرند [۱۲]. بر همین اساس تصویر نمایش داده شده از پرستاران، در فیلم های منتخب مورد ارزیابی قرار گرفت که با مشاهده فیلم ها و تکمیل چک لیست پژوهشگر ساخته انجام گرفت که از دو بخش تشکیل شده بود. در بخش اول خلاصه ای از فیلم توسط مشاهده کننده نوشته می شد (خلاصه سازی). بخش دوم شامل ۲۰ سوال در باره فیلم و نقش پرستار آنگونه که در فیلم نمایش داده می شد بود (شفاف سازی). در مرحله آخر استخراج اطلاعات مرتبط از متن فیلم ها با بکار بستن یک سیستم طبقه بندی و دسته بندی اطلاعات به دست آمده از تصاویر نمایش داده شده از پرستاران انجام شد (ساختار بندی). در این تحلیل محتوای کیفی سعی شد از تمامی اطلاعات موجود در فیلم های سینمایی که می تواند برای تفکیک مطالب مربوط و منطبق با هدف پژوهش به دست آید استفاده گردد سوالات چک لیست با استفاده از منابع کتابخانه ای و پیشنهادات اعضا هیئت علمی و در چند مرحله تنظیم شدند. روایی چک لیست از طریق مراجعه به نظرات اعضای هیئت علمی پرستاری به دست آمد و در مورد انجام پایایی به این جهت که چک لیست دارای امتیاز یا رتبه بندی نبوده و لذا انجام پایایی به روش آماری ضرورتی نداشت، قابلیت اعتماد به پایداری داده ها در طول زمان و شرایط متفاوت گفته می شود به عبارت دیگر این معیار نشان دهنده قابلیت تکرار داده ها در زمان و شرایط مشابه است. جهت تامین این معیار

جدول ۱: مشخصات فیلم شناسی (رده بندی موضوعی، کلمه پرستار در عنوان فیلم، مدت زمان فیلم) در دهه ۷۰، ۸۰، ۹۰

متغیر	دهه ۷۰	دهه ۸۰	دهه ۹۰
اجتماعی	۶۷%	۵۷%	۵۷%
جنایی	۳۳%	۰%	۰%
خانوادگی	۰%	۱۴%	۱۴%
جنگی	۰%	۱۴%	۷%
دفاع مقدس	۰%	۰%	۷%
کمدی	۰%	۰%	۷%
عاشقانه	۰%	۱۴%	۰%
بلی	۰%	۰%	۰%
خبر	۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%
بیشتر از ۹۰ دقیقه	۶۶%	۷۵%	۶۰%
۹۰ دقیقه و کمتر	۳۴%	۲۵%	۴۰%

رده بندی موضوعی

کلمه پرستار در عنوان

مدت زمان

جدول ۲: سیمای ظاهری نمایش داده شده از پرستار در فیلمهای مورد بررسی در دهه ۷۰، ۸۰، ۹۰

متغیر	دهه ۷۰	دهه ۸۰	دهه ۹۰
جوان	۱۰۰%	۱۰۰%	۸۳%
میانسال	۰%	۰%	۱۸%
مرد	۰%	۰%	۲۰%
زن	۱۰۰%	۷۵%	۷۰%
هر دو	۰%	۲۵%	۱۰%
مجرد	۲۵%	۲۵%	۳۶%
متاهل	۵۰%	۲۵%	۲۷%
مطلقه	۲۵%	۰%	۰%
همسر دوم	۰%	۰%	۹%
نامشخص	۰%	۵۰%	۲۸%
یک نفر	۱۰۰%	۷۵%	۵۵%
دو نفر	۰%	۰%	۳۴%
سه نفر	۰%	۲۵%	۱۱%
سرمه ای	۳۳%	۲۵%	۵۵%
سایر	۶۷%	۷۵%	۴۵%
مطرح ولی غیر سوپرستار	۰%	۲۵%	۴۰%
سوپر استار	۱۰۰%	۲۵%	۳۰%
ناشناس			
مثبت	۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%
منفی	۰%	۰%	۰%
محبیه بدون آرایش	۰%	۲۵%	۱۰%
محبیه با آرایش مختصر	۳۴%	۲۵%	۳۰%
آرایش متوسط	۶۶%	۵۰%	۵۰%
آرایش غلیظ	۰%	۰%	۱۰%

رده سنی پرستاران فیلم

جنس پرستاران

وضعیت تأهل

تعداد پرستار نشان داده شده در فیلم

رنگ لباس پرستار

نوع هنر پیشه نقش پرستار

محبوبیت چهره هنری بازیگر

نوع آراستگی و وضع ظاهر

جدول ۳. سیمای شغلی پرستاران در فیلمهای مورد بررسی در دهه ۷۰، ۸۰، ۹۰

متغیر	دهه ۷۰	دهه ۸۰	دهه ۹۰
تخصصی	۶۶٪	۰٪	۲۰٪
غیر تخصصی	۱٪	۷۵٪	۷۰٪
ماهیت کاری پرستار در فیلم			
هر دو	۳۳٪	۲۵٪	۱۰٪
پرستار	۶۷٪	۱۰۰٪	۹۰٪
رده کاری پرستار			
سرپرستار	۳۳٪	۰٪	۱۰٪
درست	۰٪	۱۰۰٪	۶۶٪
صحت اقدامات پرستاری در فیلم			
نادرست	۱۰۰٪	۰٪	۳۴٪

جدول ۴. سیمای رفتاری نمایش داده شده از پرستار در فیلمهای مورد بررسی در دهه ۷۰، ۸۰، ۹۰

نوع رفتار	دهه ۷۰	دهه ۸۰	دهه ۹۰
تذکر به سایرین	۰٪	۰٪	۲۸٪
بیرون کردن همراهان بیمار	۰٪	۱۲/۵٪	۶٪
ویزیت با پزشک	۲۵٪	۱۲/۵٪	۵٪
ساکت کردن ملاقاتیها	۰٪	۰٪	۰٪
آموزش به بیمار	۰٪	۱۲/۵٪	۰٪
آموزش به خانواده بیمار	۰٪	۰٪	۰٪
انجام وظایف حرفهای بر بالین بیمار	۰٪	۱۲/۵٪	۱۱٪
گفتگو با مردم	۰٪	۰٪	۰٪
ارتباط خارج از حیطه کاری با سایرین	۷۵٪	۲۵٪	۴۴٪

بحث

پرستاری از جمله مشاغلی است که در جوامع مختلف به صورت متفاوت به تصویر کشیده شده است. نتیجه بررسی یافته های پژوهش حاضر نشان داد که متأسفانه نمایش علمی از این حرفه در فیلمهای ایرانی کمتر به جامعه ارائه شده است و پزشک محوری در حوزه های مراقبتی همچنان به چشم می خورد. واژه پرستار در بسیاری از مراقبتها از جمله مراقبت خانگی از اطفال و سالمندان به صورت تعریفی غیر آکادمیک نیز در محاورات هنرپیشه های فیلمهای مورد بررسی دیده شد که جای بحث و بررسی های بیشتری دارد.

یافته های پژوهش حاضر نشان دادند که اولویت رده بندی موضوعی فیلم در سه دهه با رده بندی موضوعی اجتماعی است در مطالعات سینمایی، ژانر (رده بندی موضوعی) به گروهی از فیلمهای سینمایی اطلاق می شود که در مجموعه ای از صفات مشخص و قواعد اساسی روایتی، سبکی و درون مایه ای، اشتراک دارند [۱۳، ۱۴]. بیشتر کسانی که به تماشای یک فیلم می نشینند و یا آن

را برای دیدن انتخاب می کنند و یا بر عکس از دیدن آن اجتناب می ورزند، در واقع بر اساس مطالعه نقد فیلمها به این نتیجه نرسیده اند. بلکه آنها فیلم را بر اساس نوع طبقه بندی موضوعی انتخاب می کنند و انتظارات خود را از فیلمهای مورد نظر بر اساس این نوع طبقه بندی ویژه شکل می دهند.

ایفاگر نقش پرستار در فیلمهای دهه هفتاد را سوپرستارها، در دهه هشتاد هنرپیشه های ناشناس و در دهه نود هنرپیشه های بوده-اند. در فیلمهای دهه هفتاد تمامی پرستاران به عنوان نقش اول، در دو دهه هشتاد و نود، اکثراً سیاهی لشکر بودند و اکثریت رده کاری پرستاران در فیلمهای هر سه دهه پرستار بوده است. چنین به نظر می رسد که هرچه که به سینمای دهه معاصر ایران نزدیک تر می شویم به جهت ارائه تصویر کلیشه ای، استفاده از هنرپیشه های ناشناس و سیاهی لشکر بودن نقش پرستاران بیشتر مشهود است. Wakefield و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که پرستاران در رسانه ها به صورت کلیشه ای به تصویر کشیده می شوند است [۱۵]. نتایج مطالعه حاضر با این ادعا همسو می باشد که در

زنانه و زیردست پزشکان قلمداد می کنند [۱۹] اما مجله *Nursing Times* به نقل از *Summer* و همکاران (۲۰۱۰) بیان داشته است که در سالهای اخیر رسانه ها تصویرهای تخصصی بیشتری از پرستاری را ارائه داده اند و پرستاری را به عنوان حرفه ای با مهارت و دارای استقلال نشان داده اند [۲۰]. به نظر می رسد سیمای ارائه شده از پرستار در نقاط مختلف متفاوت بوده و کشور ما نیز باید به این سمت حرکت کند تا تصویری واقعی از پرستاران به نمایش درآید.

در پژوهش حاضر در فیلمهای هر سه دهه اولویت جنسی نقش پرستاری با زنان بوده است و اگر هم مردی را به عنوان پرستار معرفی کرده اند بیشتر به کارهایی در حوزه های غیر مربوط به حرفه پرستاری در مقایسه با مراقبت مستقیم از بیمار تصویر شده است. در واقع تصویر کلیشه ای عمومی از پرستاری یکی از نگرانی های اصلی پرستاران مرد در سراسر جهان است [۱۸]. با نگاهی به تاریخچه پرستاری نیز این مسئله کاملاً مشهود است که مردان کمتر به این حرفه تمایل داشته و پرستاری شغلی با هویت زنانه شناخته شده است و پرستاران مرد به ندرت در رسانه ها به جز مواردی خاص نشان داده شده اند. جای تعجب نیست که این نگاه به رشته به صورت بالقوه، مردان را از به ورود به پرستاری منع می کند. طبق مطالعات انجمن دانشکده های پرستاری آمریکا، کلیشه های نقش، سوگیری های جنسیتی، سوء تفاهم در مورد ماهیت زنانه حرفه پرستاری در کنار موانع اقتصادی از دلایل موثر در حضور کم و عدم تمایل مردان برای ورود به پرستاری باشد [۲۱]. یافته های یک مطالعه نیز نشان داده است که پرستاران مرد در تلویزیون اسیر کلیشه ها و حتی تقویت آنها بوده اند. [۲۲]. حال آنکه برای پیشرفت پرستاری در قرن بیست و یکم، پرستاری باید مبتنی بر توانایی شخص در هدایت حرفه پرستاری فارغ از محدودیت در جنسیت باشد [۲۳]. این مطالعه از طریق تحلیل محتوای فیلم های سینمایی ارائه شده از پرستاران ایرانی در فیلمهای سینمایی ساخت ایران در سه دهه اخیرا مورد بررسی و تحلیل قرار داد. امکان وجود فیلم یا فیلمهایی در این بازه زمانی که از طریق جستجوی پژوهشگران به دست نیامده است، از محدودیتهای پژوهش حاضر می باشد.

ساخت فیلمها در سالهای اخیر کمتر از هنرپیشه های مطرح و سوپر استار برای نقش آفرینی پرستاران استفاده شده است.

نتایج بررسی ابعاد نمایش داده شده از پرستاران در سه دهه مورد بررسی حاکی از آن بود که تصویر ارائه شده از پرستاران در فیلمهای سینمایی متفاوت بوده است. همسو با مطالعه حاضر *Hallam* و همکاران (۲۰۱۲) نیز مطرح کردند که پرستاران به ندرت در رسانه ها و خبرها به تصویر کشیده می شوند و در قرن ۲۱ تصاویر متناقضی از این حرفه در رسانه ها نشان داده شده است [۱۶]. نتایج بررسی متون انجام شده توسط *Hoeve* و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد که تصویر عمومی از پرستاری متنوع و متناقض است. این تصویر بخشی از خود پرستاری است و پرستاران خودپنداره و هویت حرفه ای خود را از تصویر عمومی، محیط کاری، شناخت ارزش های حرفه، آموزش و ارزش های اجتماعی و فرهنگی سنتی دریافت می کنند [۱۷].

یافته های دیگر پژوهش حاضر حاکی از آن بود که در فیلمهای دهه هفتاد، تمامی اقدامات پرستاری تصویر شده در فیلمها بر خلاف اصول صحیح علمی و نادرست نمایش داده شده بودند. در حالیکه در دهه هشتاد همه اقدامات و در دهه نود اکثر عملکردهای تخصصی پرستاری در فیلمها کاملاً علمی و مطابق با استانداردها نمایش داده شده بودند که این امر نقطه قوتی در روند به تصویر کشیدن عملکرد حرفه ای پرستاران در کشور محسوب می شود. یافته های ما در خصوص نمایش ماهیت کاری پرستاری در سه دهه حاکی از آن بود که در دهه هفتاد بیشتر کارهای انجام گرفته در فیلم توسط پرستاران در حیطه وظایف پرستاری است به این معنی که فقط به انجام کارهای پرستاری می پردازند در حالیکه فیلم های ساخته شده در دهه های هشتاد و نود، بیشتر انجام کارهایی خارج از شرح وظایف پرستاران را به تصویر کشیده اند. در همین رابطه *Godsey* و همکاران (۲۰۲۰) می نویسند: غالباً پرستاران به دلیل تاثیر رسانه ها به عنوان ارائه دهنده خدمات مراقبتهای بهداشتی مستقل نادیده گرفته می شوند. این امر به دلیل ارائه تصویری نادرست از آنها به عنوان مراقبتهای قابل اعتماد بوده است [۱۸]. نتایج مطالعه ولی زاده و همکاران (۲۰۱۳) نیز حاکی از آن بوده است که افراد خارج از حرفه پرستاری، این شغل را حرفه ای

نتیجه گیری

با بررسی فیلمهای مورد بررسی در سه ۸۰،۷۰ و ۹۰ دیده شد که در نام تمامی فیلمهای مورد بررسی اشاره ای به پرستار نشده است. این مساله نشان می دهد که در طی سه دهه اخیر فیلم سینمایی در رابطه با ماهیت کار پرستاران ساخته نشده است. البته فیلم سینمایی با عنوان پرستار شب در سال ۱۳۶۶ و یک مجموعه تلویزیونی با نام پرستاران در سال ۱۳۹۵ تولید و پخش شده اند که اولی در بازه زمانی مورد بررسی این پژوهش نبوده است و دومی هم به لحاظ عدم بررسی مجموعه های تلویزیونی در این تحقیق وارد نشده است.

کاربرد این پژوهش از آن جهت حائز اهمیت است که مخاطبانی هستند که بر اساس نام فیلم برای دیدن آن تصمیم گیری می کنند. گاهی به دنبال شناخت و ویژگی های یک حرفه قبل از انتخاب آن هستند و یکی از طرق دستیابی به اطلاعات برای آشنایی بیشتر با حرفه دیدن محصولات رسانه ای و از جمله فیلمهای ساخته شده ای است که از زوایای مختلفی به معرفی حرفه پرداخته اند. و در این صورت این مساله می تواند به عنوان یکی از موانع مهم در دستیابی به چنین اهدافی در خصوص حرفه پرستاری در جامعه ما باشد.

در هر صورت به جهت بهبود تصاویر ارائه شده در رسانه

ها به خصوص فیلمهای سینمایی، بهبود تعاملات با اصحاب رسانه و مشارکت تخصصی پرستاران در مشاوره های حرفه ای پروژه های سینمایی پیشنهاد می شود یافته های این پژوهش می تواند با شناساندن نقاط ضعف و غیرکارشناسی از حرفه پرستاری مطرح شده در رسانه ها مورد توجه و استفاده مدیران و سیاست گذاران پرستاری و اصحاب رسانه قرار گیرد. پیشنهاد می شود پژوهش دیگری در رابطه با مقایسه سیمای پرستار در سریالهای تلویزیونی مرتبط با پرستاری انجام شود.

سیاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از پژوهش در قالب طرح کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام شده است. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی قبل از انجام پژوهش کد اخلاق از کمیته اخلاق زیستی به شماره IR.SEMUMS.REC.1398.067 کسب گردید. نویسندگان این پژوهش مراتب تشکر خویش را از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان اعلام می کنند.

تضاد منافع

بین نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Adaryani M.R, Salsali M, Mohammadi E. Nursing image: An evolutionary concept analysis. *Cintemporary Nurse*, 2012 ;43(1):81-9. <https://doi.org/10.5172/conu.2012.43.1.81>
- Oosthuizen M.J, The portrayal of nursing in sout african newspaperes: A qualitative content analysis. *Africa Journal of Nursing and Midwifery*, 2012;14 (1): 49-62 .
- Elmorshedy H, AlAmrani A, Hassan Ahmed Hassan M, Fayed A, and Albrecht S.A. Contemporary public image of the nursing profession in Saudi Arabia. *BMC Nursing*, 2020;19:47 <https://doi.org/10.1186/s12912-020-00442-w>
- Tzeng H-M. Testing a conceptual model of the image of nursing in Taiwan. *International Journal of Nursing Studies*. 2006;43(6):755-65. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2005.10.004>
- Carroll SM, Rosa KC. Role and image of nursing in children's literature: A qualitative media analysis. *Journal of Pediatric Nursing*. 2016;31(2):141-51. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2015.09.009>
- Clark KE, Ladd GW. Connectedness and autonomy support in parent-child relationships: Links to children's socioemotional orientation and peer relationships. *Developmental Psychology*. 2000;36(4):485. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.36.4.485>
- Jackson J, Fraser R, Ash P. Social media and nurses: insights for promoting health for individual and professional use. *Online Journal of Issues in Nursing*. 2014;19.(3)
- Song L. A comparative study of the opinion on the image of nursing among the doctors, nurses, other hospital personnel and the general public. *Taehan kanho The Korean Nurse*. 1993;32(2):51-62.[Abstract] PMID: 8231055
- Cronquist R, Spector N. Nurses and social media: Regulatory concerns and guidelines. *Journal of Nursing Regulation*. 2011;2(3):37-40.

- [https://doi.org/10.1016/S2155-8256\(15\)30265-9](https://doi.org/10.1016/S2155-8256(15)30265-9)
10. Varaei S, Vaismoradi M, Jasper M, Faghihzadeh S. Iranian nurses self perception-factors influencing nursing image. *Journal of Nursing Management*. 2012;20(4):551-60. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2012.01397.x>
 11. Graneheim, Ulla H, and Berit Lundman. "Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness." *Nurse education today* 24 (2); (2004): 105-12. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
 12. Adel Mehraban M, A review of qualitative content analysis and its application in research, First edition, Isfahan University of Medical Sciences and Health Services Publishers;2018 [book].
 13. Bandokht S , Samadi M. Study of the relationship between the level of cultural intelligence and the choice of film genre among master students of humanities in Islamic Azad University of Tabriz. *Sociological Studies* .2017;9(34):145-161.
 14. Genre - Wikipedia.en.wikipedia.org.accessed at may 2020
 15. Wakefield MA, Loken B, Hornik RC. Use of mass media campaigns to change health behaviour. *The Lancet*. 2010;376(9748):1261-71. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)60809-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)60809-4)
 16. Hallam J, *Nursing the image: media, culture and professional identity*: Routledge publishers; 2012.[Book] <https://doi.org/10.4324/9780203136027>
 17. Hoeve Y ten, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*. 2014;70(2):295-309. <https://doi.org/10.1111/jan.12177>
 18. Godsey J A, Houghton D M, Hayes T. Registered nurse perceptions of factors contributing to the inconsistent brand image of the nursing profession. *Nurse outlook*. 2020;4 Aug:1-14. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2020.06.005>
 19. Valizadeh L, Zamanzadeh V, Fooladi M M., Azadi A, Negarandeh R. and Monadi M. The image of nursing, as perceived by Iranian male nurses. *Nursing and Health Sciences* 2014 ;16: 307-313. <https://doi.org/10.1111/nhs.12101>
 20. Summers S. The image of nursing: does nursing's media image matter?. *Journal of Nursing Times*. net. 2010;1-5
 21. Cabaniss R. Educating nurses to impact change in nursing's image. *Teaching and Learning in Nursing*. 2011; 6 (3):112-8. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2011.01.003>
 22. Weaver R, Ferguson C, Wilbourn M, Salamonson Y., Men in nursing on television: exposing and reinforcing stereotypes. *Journal of Advanced Nursing* . 2013;833-39. <https://doi.org/10.1111/jan.12244>
 23. Barrett-Landau S, Henle S. Men in Nursing: their influence in a female dominated career. *Journal for Leadership and Management*. 2014;10-13.